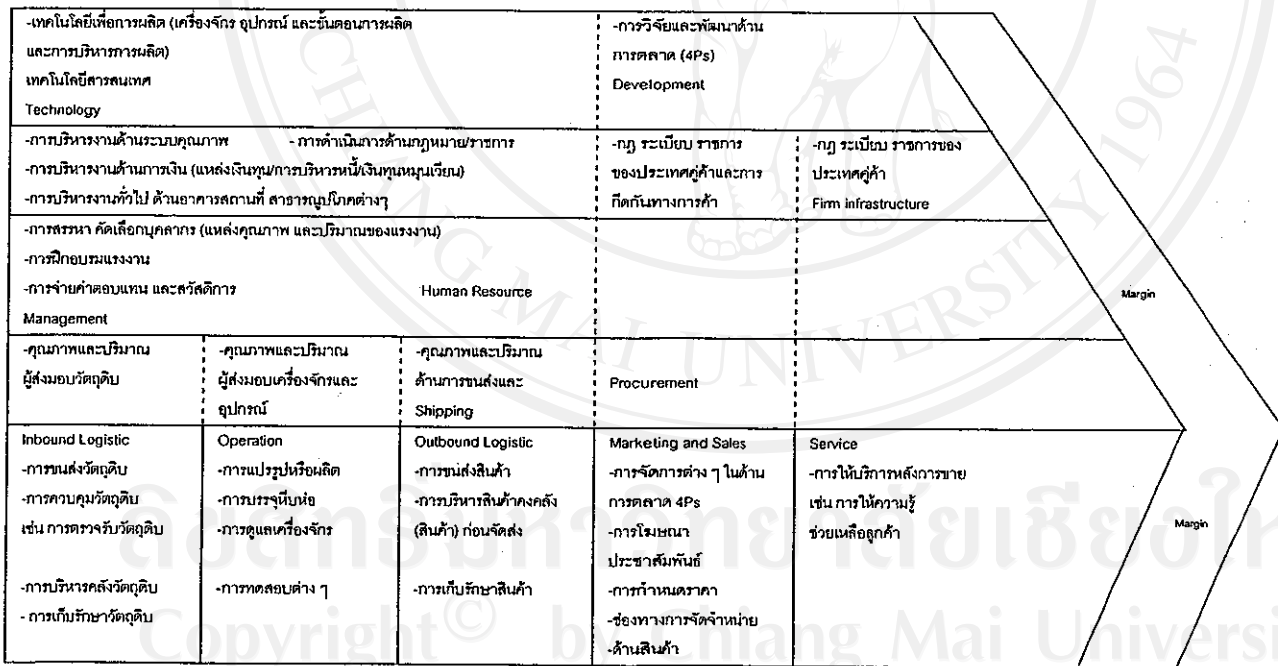

บทที่ 5

รายงานผลการศึกษา

การศึกษาการดำเนินธุรกิจส่งออกกาแฟของผู้ส่งออกจังหวัดจำปาสักประเทศ สปป.ลาว ตามตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า ในลักษณะของการสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept Interview) โดยนำตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model) ของ Michael E. Porter เป็นกรอบในการสัมภาษณ์ ทำการศึกษาผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัด จำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว จำนวนทั้งสิ้น 12 ราย ซึ่งขึ้นทะเบียนกับพาณิชย์จังหวัดจำปาสัก ประเทศสปป.ลาว แต่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้เพียง 9 ราย เนื่องจากผู้ส่งออกบางราย ได้หยุดกิจการไปชั่วคราว

ผู้ทำการศึกษาได้นำเอาผลการสัมภาษณ์มาทำการสรุปและนำเสนอผลการศึกษา ตามกรอบแนวคิดลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model) ของผู้ส่งออกกาแฟจังหวัดจำปาสักประเทศ สปป.ลาว ซึ่งแสดงในแผนภาพที่ 5 – 1

กิจกรรมหลัก (Primary Activities)

แผนภาพที่ 5-1 แสดงตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model) ของผู้ส่งออกกาแฟ

5.1 ด้านกิจกรรมหลักของผู้ส่งออกกาแฟ (Primary Activities)

5.2 ด้านกิจกรรมสนับสนุนของผู้ส่งออกกาแฟ (Support Activities)

ซึ่งรายละเอียดของการศึกษาแสดงผลได้ดังต่อไปนี้

5.1 ด้านกิจกรรมหลักของผู้ส่งออกกาแฟ (Primary Activities)

5.1.1 การดำเนินธุรกิจ ด้านกิจกรรมหลักของผู้ส่งออกกาแฟ (Primary Activities)

ด้าน การขนส่งขาเข้า (Inbound Logistic)

ในด้าน Inbound Logistic ของผู้ประกอบการส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว สามารถแยกเป็น 2 กิจกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะการผลิต โดย Inbound Logistic ลักษณะแรกเป็นการตรวจรับวัตถุดิบ และจัดการวัตถุดิบคือ กาแฟสดที่จะใช้ในการตาก และอบ ลักษณะที่สอง เป็นการตรวจรับ และการจัดการกาแฟที่ตากโดยเกษตรกรรายย่อยเพื่อนำไปบรรจุ และขายต่อในนามผู้ส่งออก โรงงานจะตรวจสอบความชื้นของเมล็ดกาแฟให้ได้มาตรฐาน หากไม่ได้มาตรฐานต้องนำเมล็ดกาแฟไปตากหรืออบจน ได้ระดับความชื้น ในระดับที่กำหนด ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟในจังหวัด จำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว มีการดำเนินงานในด้าน Inbound Logistic ดังนี้

ด้านการขนส่ง พบว่า การขนส่งวัตถุดิบในการผลิต คือ กาแฟสด เกษตรกรจะนำ ผลผลิตที่ได้จากสวนมาจำหน่ายยังบริเวณจุดรับซื้อของโรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่หน้าโรงงาน หรือ บางกรณีทางโรงงานจะไปซื้อด้วยตัวเองตามแหล่งผลิตต่างๆ ของชาวสวน โดยค่าใช้จ่าย ทั้งหมดของการขนส่งคิดเป็น 0.4 บาท/กิโลกรัม ถ้าชาวสวนนำมาขายด้วยตนเองจะคิดค่าขนส่งให้ ในอัตราเดียวกันคือ 0.4 บาท/กิโลกรัม

วัตถุดิบไม่มีการเสียหายระหว่างการขนส่งเพราะส่วนใหญ่จะรับซื้ออยู่ที่หน้า โรงงาน และการเน่าเสียของกาแฟมีน้อย และส่วนใหญ่จะซื้อกาแฟที่ได้มาตรฐานแล้ว ดังนั้นจึงไม่ พบปัญหาในด้านนี้

เทคนิค กระบวนการตรวจรับ และคัดเกรดกาแฟใช้วิธีการเทลงบนลานซีเมนต์ หรือ ใช้วิธีการแทงกระสอบ เพื่อตรวจสอบสิ่งปลอมปนจำพวก เศษใบไม้ กิ่งไม้ หิน และเมล็ดกาแฟ ที่ไม่ได้คุณภาพซึ่งจะทำให้คุณภาพของกาแฟต่ำ และมีการตรวจด้านความชื้นของกาแฟ ว่าได้ มาตรฐาน หรือไม่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐาน ทางโรงงานต้องทำการตากใหม่ หรือเข้าเครื่องอบอีกครั้ง เพื่อให้ได้ความชื้นตามมาตรฐาน 12% แล้วจึงนำกาแฟมาเข้าเครื่องสี และคัดเกรด หลังจากนั้นจึง บรรจุใส่กระสอบ 60 กิโลกรัม เก็บไว้ในโกดังสินค้าที่ได้มาตรฐาน

ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง จากชาวสวน มายังโรงงานของบริษัท และค่าใช้จ่ายในการตรวจนับคิดเป็น 40 บาท / ตัน

การขนส่งกาแฟจากชาวไร่หรือแหล่งที่ผลิตมายัง โรงงานหรือ โกดังจะมีการบรรจุด้วยกระสอบป่าน

การดำเนินงานในด้านการจัดเก็บผลกาแฟสดส่วนมากเมื่อได้ผลกาแฟสดจากแหล่งที่ผลิต หรือจากการซื้อจากผู้ผลิตรายย่อยแล้วจะนำผลกาแฟมาเข้าขบวนการอิว(ในขบวนการอิวจะมีในขั้นตอนของ Operation) หรือตาก และอบ ทั้งนี้ไม่สามารถเก็บไว้ในโกดังได้เพราะจะทำให้ผลกาแฟเสียหาย เกิดความชื้นและเชื้อรา หลังจากนั้นจึงบรรจุใส่กระสอบ 60 กิโลกรัม เก็บไว้ในโกดังสินค้าที่ได้มาตรฐาน

ด้านการปฏิบัติการ (Operation)

กระบวนการเก็บผลกาแฟจากแหล่งที่ผลิต

ผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจันทบุรี ประเทศสปป.ลาว ส่วนมากจะเป็นผู้ผลิตกาแฟเอง ดังนั้นในการเก็บผลกาแฟให้ได้ดี และมีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และมีขั้นตอนของการดำเนินงานในด้านนี้คือ ผลกาแฟ เมื่อสุกเต็มที่จะมีสีแดงจัดคล้ายผลเชอร์รี่การเก็บเกี่ยวผลกาแฟสุกจะต้องใช้แรงคน และเก็บเฉพาะผลที่สุกเท่านั้น ถ้าเก็บผลที่ไม่สุกมาด้วยก็จะต้องคัดทิ้ง เพราะถ้านำมาปนกับผลสุกจะทำให้คุณภาพของกาแฟลดลง ฉะนั้น ก่อนจะนำเมล็ดกาแฟที่เก็บได้มาผ่านขบวนการล้างชาวไร่จะต้องทำการคัดผลกาแฟดิบหรือสุกไม่เต็มที่ออกให้หมดเสียก่อน

การเก็บผลกาแฟสุกในไร่ต้องรีบทำให้แล้วเสร็จภายในวันหรือสองวัน และผลที่สุกที่หล่นจากต้นเองตามธรรมชาติหรือสุกเกินไปจะถูกปล่อยให้ไปเพราะเมล็ดกาแฟข้างในเสียหายจากการผลกาแฟสุกไม่พร้อมกันนี้ ทำให้ขั้นตอนในการเก็บต้องใช้เวลาและแรงงานมาก ซึ่งบางครั้งการเก็บผลกาแฟสุกให้หมดไร่ อาจจะใช้เวลาถึง 3 - 4 สัปดาห์ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องจ้างแรงงานคนหมุนเวียนเก็บผลสุกอยู่ตลอดเวลาจนกว่าผลกาแฟจะหมดต้น

ส่วนมากผู้ผลิตรายย่อยจะรีบเร่งเก็บผลกาแฟทั้งผลกาแฟสุกและยังไม่ได้สุกพอ ดังนั้น ผลกาแฟของผู้ผลิตรายย่อยจึงมีคุณภาพต่ำกว่าผู้ผลิตเองเพื่อการส่งออก

กระบวนการคัดผลกาแฟสด

ผลกาแฟที่เก็บแล้วจะถูกนำมาเทรวมกันเพื่อคัดผลที่ไม่สุกหรือสุกไม่เต็มที่ออก การคัดจะต้องใช้แรงคน โดยนำผลกาแฟที่เก็บได้เทลงไปในถังซีเมนต์ขนาดใหญ่ที่ใส่น้ำไว้ เทเมล็ดกาแฟที่เก็บมาลงไป ผลกาแฟที่สุกจะจมลงสู่ก้นถัง ส่วนผลที่ไม่สุกและเศษใบไม้จะลอยอยู่ คนงานต้องช้อนทิ้ง ส่วนผลสุกจะปล่อยแช่ไว้ในน้ำเพื่อนำไปยังขั้นตอนต่อไป

กระบวนการหมักผลกาแฟ

การหมักผลกาแฟเป็นขบวนการธรรมชาติโดยอาศัยน้ำ เวลาที่เหมาะสมเพื่อให้จุลินทรีย์ช่วยย่อยเนืือกาแฟ การหมักที่ถูกต้อง และการใช้เวลาที่เหมาะสม ซึ่งในเขตสูงที่และเย็นจะต้องใช้เวลามากกว่าเขตต่ำและร้อน โดยทั่วไปการหมักจะใช้เวลาประมาณ 8 – 12 ชั่วโมง ถ้าหมักมากเกินไปจะทำให้กาแฟมีรสเปรี้ยว ถ้าหมักไม่เพียงพอจะทำให้เมล็ดกาแฟไม่สะอาด ล้างเนื้อออกอยากและทำให้เกิดเชื้อราได้ง่าย

กระบวนการลอกเปลือกผลกาแฟ

การลอกเปลือกมีด้วยกัน 3 วิธี คือ

1. แบบแห้ง (Dry Process)
2. แบบเปียก (Wet Process)
3. แบบผสม (Pulped Natural)

1. **แบบแห้ง (Dry Process)** หมายถึง การนำผลกาแฟที่ผ่านการล้างน้ำ และคัดผลเสียออกแล้ว ชาวไร่จะนำผลทั้งหมดไปตากแดดบนลานซีเมนต์ หรือบนตะแกรงเพื่อให้ผลกาแฟแห้ง ซึ่งอาจจะกินเวลา 3 – 4 สัปดาห์ กว่าเมล็ดกาแฟจะแห้ง จากนั้น จะนำเมล็ดกาแฟที่ตากแห้งนี้ซึ่งเราเรียกว่า กาแฟดิบ ไปเก็บไว้ในโกดัง ก่อนที่จะนำไปผ่านเครื่องอบความร้อนให้แห้ง จากนั้นจึงนำไปสีเอาเปลือก และใยที่ติดอยู่กับเมล็ดกาแฟออก และนำไปเก็บรักษาเพื่อเตรียมส่งออกต่อไป น้ำหนักของเมล็ดกาแฟหลังจากการตากแห้งแล้ว จะเหลือน้ำหนักเพียง 1/5 ของน้ำหนักเดิม และมีความชื้นเหลืออยู่ไม่เกิน 12 %

ถ้าตากแดดให้แห้งและมีความชื้นตามมาตรฐานแล้วไม่ต้องนำไปอบเพราะส่วนมากผู้ผลิตรายย่อย และผู้ส่งออกจำนวน 8 รายในจำนวน 9 รายของผู้ส่งออกทั้งหมดในจังหวัดจันทบุรี ยังขาดเงินลงทุนในด้านเครื่องอบ

2. **แบบเปียก (Wet Process)** หรือ แบบใช้เครื่องอ้าว หมายถึง การลอกเปลือกและใยที่ติดอยู่กับเมล็ดกาแฟออกด้วยน้ำ ผลกาแฟจะถูกนำไปเทรวมกันในถังซีเมนต์ขนาดใหญ่ และแช่น้ำไว้ประมาณ 8 – 12 ชั่วโมงเพื่อให้เปลือกนุ่ม และเป็นการหมักผลกาแฟ กลิ่นที่เกิดจากการหมักจะซึมเข้าไปในเมล็ดกาแฟ ทำให้กาแฟมีรสชาติหวานและมีความเป็นกรดเพิ่มเมื่อได้ระยะเวลาหรือสังเกตดูว่าเปลือกกาแฟนุ่มและสามารถขยี้ได้ด้วยมือได้ ก็จะนำเข้าเครื่องเพื่อลอกเปลือก (เครื่องอ้าว) และใยออก ขั้นตอนนี้จะต้องใช้น้ำจำนวนมาก ระหว่างที่ผ่านการล้างด้วยวิธีนี้เครื่องจักรจะทำการคัดขนาดและน้ำหนักของกาแฟที่มีคุณภาพไปในตัวด้วย จากนั้นจึงนำเมล็ดกาแฟที่ผ่าน

การล้าง ลอกเปลือกและไสออกหมดแล้วไปตากแดดให้แห้ง การตากจะใช้เวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์ กาแฟที่ตากแห้งแล้ว จะถูกนำไปเก็บไว้ในกระสอบ เพื่อเตรียมส่งออกไป

กาแฟที่ผ่านการล้างด้วยวิธีแบบเปียกจึงเป็นกาแฟที่สะอาด มีกลิ่นหอม มีความเป็นกรดสูงกว่าปกติ เป็นกาแฟที่มีคุณภาพและมีราคาสูง ผู้ส่งออกกาแฟในจำนวน 9 ราย มีเพียง 1 รายที่ทำได้

3. แบบผสม (Pulped Natural) เหมือนกับวิธีเปียกเพียงแต่ไม่ได้ผ่านการหมักในถังซีเมนต์ และการลอกใบที่ติดกับเมล็ดออก แต่ผู้ผลิตไม่นิยมทำแบบผสม จึง มีน้อยรายมากที่ทำวิธีการนี้

กระบวนการตาก

การตากเมล็ดกาแฟให้แห้งมีวิธีการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคน และภูมิอากาศด้วย โดยทั่วไปการตากเมล็ดกาแฟจะตากบนลานซีเมนต์กว้าง โดยแต่ละกองหรือแต่ละแถวจะทิ้งช่องว่างไว้เท่ากับแถวหรือกองกาแฟ กาแฟที่ตากแต่ละกองหรือแต่ละแถวจะมีความสูงไม่เกิน 5 เซ็นติเมตร และเมื่อตากแดดประมาณ 30 – 40 นาที คนงานจะต้องมาพลิกกองหรือแถวไปยังที่ว่างด้านข้าง ที่ว่างไว้ สาเหตุที่ต้องคอยกลับเมล็ดกาแฟทุกๆครึ่งชั่วโมงก็เพื่อป้องกันไม่ให้เมล็ดกาแฟ ที่มีความชื้นสูงเกิดการหมักตัว และเพื่อให้เมล็ดกาแฟแห้งพร้อมๆกัน การตากด้วยวิธีนี้จะใช้เวลาประมาณ 7 – 14 วัน ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ เมื่อความชื้นของเมล็ดกาแฟลดลงเหลือประมาณ 12% (มีบางประเทศที่รับได้ 12 – 14 %) เมล็ดกาแฟตากที่แห้งแล้วจะนำไปไว้ในโกดัง

การตากอีกวิธีหนึ่งที่เราเรียกว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด แต่ไม่ได้รับความนิยม คือ การตากบนโต๊ะหรือบนตะแกรงยกพื้นที่อากาศสามารถถ่ายเทได้รอบด้าน เมล็ดกาแฟจะถูกเกลี่ยไว้บางๆ และพยายามไม่ให้เมล็ดกาแฟทับกันหรือทับกันน้อยที่สุด และจะต้องใช้มือหรือถาดไม้คอยพลิกหรือเกลี่ยเมล็ดกาแฟให้ถูกแดดสม่ำเสมอ

กระบวนการอบ

ถ้าเมล็ดกาแฟยังมีความชื้นประมาณ 12 % ขึ้นไปจะนำเข้าเครื่องอบแห้ง ซึ่งควบคุมอุณหภูมิไว้ไม่เกิน 40-45 องศาเซลเซียส เพื่ออบเมล็ดกาแฟให้มีความชื้นอย่างน้อยเหลือเพียง 12% การอบด้วยเครื่องจะต้องทำด้วยความระมัดระวังและประณีต เพราะคุณภาพของเมล็ดกาแฟจะถูกทำลายด้วยความร้อนทำให้ราคากาแฟตก

กระบวนการเก็บรักษาไว้ในโกดังที่ได้มาตรฐาน

เมล็ดกาแฟที่ตากแห้งแล้วเราเรียกว่า “กาแฟดิบ” จะถูกบรรจุลงในกระสอบป่าน กระสอบละ 60 กิโลกรัม และเก็บไว้ในโกดังที่แห้ง สะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี การบรรจุไว้ในกระสอบป่านเพื่อให้มีการถ่ายเทของอากาศและความชื้น กระสอบที่ใช้บรรจุกาแฟดิบจะต้องนำไป

ตากแดดให้แห้งก่อน เพื่อขจัดกลิ่นที่ตกค้าง และกาแฟควรเก็บรักษาในระดับความชื้นที่ต่ำกว่า 12% ในสถานที่สะอาด ปราศจากยาฆ่าแมลง น้ำมัน สารระเหย ฟุ้ง เคมี่ และอาหาร เนื่องจาก กาแฟจะดูดซับกลิ่นของสารเหล่านี้ และทำให้กาแฟเสื่อมคุณภาพ

กระบวนการคัดเมล็ดกาแฟก่อนการนำไปคั่ว

การคัดเมล็ดกาแฟที่ด้อยคุณภาพหรือเมล็ดกาแฟที่เสียออก มักใช้แรงคนและอาศัยประสบการณ์ โดยสังเกตจากสี ขนาด และรูปร่างของเมล็ดกาแฟ ปัจจุบันผู้ส่งออกของจังหวัดจำปาสัก ประเทศสปป.ลาว ได้มีเครื่องจักรเพื่อการคัดเมล็ดที่ได้คุณภาพมี 1 รายใน 9 ราย ของผู้ส่งออกกาแฟทั้งหมด การใช้เครื่องจักรในการคัดคุณภาพของเมล็ดกาแฟแทนคน สามารถคัดเมล็ดกาแฟที่เสียหรือคุณภาพไม่ดี ออกจากภายนอกหรือภายในซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เครื่องจักรจะทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของเมล็ดกาแฟที่ผ่านไปตามสายพานด้วยความเร็วถึง 400 เมล็ดต่อวินาที ซึ่งสายตาของผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถทำได้ ด้านบนของเครื่องจักรจะมีท่อลมไว้คอยดูดเมล็ดเสียออก ส่วนเมล็ดดีจะถูกนำไปเก็บเพื่อเตรียมไว้คั่วต่อไป

เครื่องจักรคัดเมล็ดที่ทันสมัยมีขั้นตอนทำงานดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ดูดสิ่งสกปรกจำพวกฝุ่นผง เศษใบไม้ เศษดินและกรวดก้อนเล็กๆออก
- ขั้นตอนที่ 2 จะมีแม่เหล็กทำหน้าที่ดูดเศษเหล็กหรือเศษลวดที่อาจติดอยู่ออกไป
- ขั้นตอนที่ 3 เครื่องจักรจะทำหน้าที่คัดขนาดของเมล็ดกาแฟ
- ขั้นตอนที่ 4 เมล็ดกาแฟจะผ่านแสงที่ทำหน้าที่แยกเมล็ดที่ไม่สุกออก
- ขั้นตอนที่ 5 เมล็ดกาแฟจะผ่านเครื่องตรวจด้วยรังสีอัลตราไวโอเล็ต เพื่อแยกเมล็ดเสียออก และสุดท้ายในกรณีที่ยังมีเมล็ดเสียปะปนมา แรงงานคนก็จะถูกนำมาใช้เพื่อการคัดเมล็ดออก

การคั่วเมล็ดกาแฟ

ถังที่จะใช้คั่วกาแฟจะต้องตั้งอุณหภูมิหรือทำให้ความร้อนประมาณ 220 – 260 องศาฟาเรนไฮต์ ก่อนที่จะใส่เมล็ดกาแฟลงไปคั่ว

เมื่อถังคั่วกาแฟมีความร้อนในระดับตามกำหนดแล้ว ผู้คั่วจะนำเมล็ดกาแฟจากกระสอบมาทดสอบจำนวนหนึ่งเพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงของเมล็ดกาแฟเมื่อถูกความร้อนตลอดจนจับเวลาที่ใช้ในการคั่ว และเมื่อผ่านการทดสอบแล้วจึงทำการคั่ว โดยปกติการคั่วกาแฟจะคั่วครั้งละ 100 – 120 กก./ครั้ง และใช้เวลาไม่เกิน 10 – 15 นาที

“สี” เมล็ดกาแฟดิบเมื่อถูกความร้อน จะเปลี่ยนสีจากขาวซีดหรือขาวอมเหลือง มาเป็นสีแทนหรือสีน้ำตาลอ่อนจนถึงน้ำตาลเข้มและดำในที่สุด

เมื่อคั่วถึงจุดหนึ่งเมล็ดกาแฟจะขยายตัวประมาณหนึ่งในสาม และน้ำหนักจะหายไป 15% จากน้ำหนักเดิม

ขณะคั่ว สารเคมีกว่า 2,000 ชนิดที่มีอยู่ในเมล็ดกาแฟตามธรรมชาติจะเกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อทำปฏิกิริยาความร้อนส่วนหนึ่งจะหายไป และสารตัวใหม่จะเกิดขึ้นแทนที่ เช่น คาเฟอีน น้ำตาล โปรตีน แป้ง กรดอะมิโน และวิตามินต่างๆ โดยเฉพาะกลิ่นอันหอมหวานของกาแฟ หรืออาจจะกลายเป็นกลิ่นใหม่ก็ได้

เวลาที่ใช้ในการคั่วสามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1 ใน 3 นาทีแรก เมล็ดกาแฟจะเปลี่ยนจากสีเขียวหรือสีอมเหลือง เป็นสีเหลืองสด และมีกลิ่นคล้ายกลิ่นกระดาษไหม้หรือฟางไหม้โชยออกมา

ช่วงที่ 2 นาทีที่ 4-8 เมล็ดกาแฟจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีแทนหรือสีน้ำตาลอ่อน และจะตามด้วยเสียงของการแตกตัวของเมล็ดกาแฟคล้ายกับเสียงการแตกตัวของการคั่วเมล็ดข้าวโพด และสิ่งที่ตามมาหลังจากเสียงแตกของเมล็ดกาแฟ คือ กลิ่นกาแฟจะเริ่มโชยออกมากากาแฟจะเปลี่ยนคุณสมบัติของมันอย่างรวดเร็ว จากสีน้ำตาลอ่อนกลายมาเป็นสีน้ำตาลเข้ม เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียผู้ที่คั่วประสบการณ์ในการคั่ว ก็หยุดกระบวนการที่จุดนี้ และจะรีบเทกาแฟออกจากถังคั่วและทำให้เย็นลงโดยเร็ว โดยใช้พัดลมช่วยเป่าระบายความร้อน

ช่วงที่ 3 นาทีที่ 9-12 เมล็ดกาแฟจะเปลี่ยนคุณสมบัติของตัวมันเองอย่างรวดเร็ว จากสีน้ำตาลไหม้จะกลายเป็นสีดำ ความหอม ความเข้มข้น และความหวานจะเกิดในช่วงนี้ และอีกไม่กี่นาทีต่อมาถ้าหากนำออกมาจากถังคั่วไม่ทัน สิ่งที่จะตามมาคือ กลิ่นไหม้ เปลวไฟและเมล็ดกาแฟก็จะกลายเป็นเถ้าถ่าน

ช่วงที่ 4 นาทีที่ 13-15 สำหรับผู้ชำนาญ กาแฟที่คั่วได้ในช่วงนี้จะเป็นกาแฟที่มีรสชาติเข้มข้น สีและคุณภาพดี เหมาะสำหรับการชงกาแฟเอสเปรสโซ

ระดับการคั่ว สามารถพิจารณาได้จากสีของเมล็ดกาแฟ และชนิดของกาแฟ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้คือ

1) อ่อน (Light) หมายถึงกาแฟคั่วที่เมล็ดเป็นสีแทน กาแฟดิบที่นิยมคั่วแบบนี้ คือ กาแฟอาราบิก้า ที่มีคุณภาพดีหรือที่ปลูกบนที่สูง

2) ปานกลาง (Medium) หมายถึงกาแฟคั่วที่มีสีเข้มขึ้นมาอีกเล็กน้อย

3) เข้ม (Viennese) หมายถึงกาแฟคั่วที่มีสีเข้มกว่าแบบปานกลางแต่มีข้อสังเกตได้ คือ เมล็ดกาแฟคั่วแบบปานกลางจะไม่มีน้ำมันเกาะที่ผิวเมล็ดกาแฟ แต่คั่วแบบเข้มผิวของเมล็ดกาแฟจะมีน้ำมันเคลือบอยู่เล็กน้อย

4) น้ำตาลเข้ม (Dark Brown) หมายถึงกาแฟคั่วที่มีน้ำมันเคลือบติดที่ผิวเมล็ดกาแฟ โดยสังเกตได้ง่าย

5) น้ำตาลไหม้ (Continental) คือการคั่วที่เมล็ดกาแฟมีสีใกล้เคียงกับสีช็อกโกแลตดำ

6) เอสเปรสโซ (Espresso) คือการคั่วที่เมล็ดกาแฟเกือบจะเป็นสีดำ

ด้านการตรวจสอบคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพของกาแฟโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบความชื้นคือ ใช้อุปกรณ์เพื่อวัดความชื้นให้ได้มาตรฐาน 12% ของความชื้น ในการวัดความชื้นนั้นต้องใช้อุปกรณ์คล้ายตราซัง โดยการนำเอาตัวอย่างของกาแฟที่ตากแล้วเข้าไปในเครื่องวัดความชื้นประมาณ 3 ครั้ง 3 ตัวอย่างแล้วนำเอาผลที่ได้มารวมกันแล้วหารและผลของความชื้นไม่เกิน 12% ถือว่าได้มาตรฐาน แต่เครื่องวัดความชื้นไม่สะดวกต่อการใช้งาน

ด้านการบรรจุหีบห่อ ในด้านการบรรจุหีบห่อมีการบรรจุเพียงขนาดเดียวเป็นส่วนมากในการส่งออก คือ 60 กิโลกรัมต่อกระสอบเพราะเป็นมาตรฐานสากล และเป็นที่ต้องการของลูกค้า อีกประการหนึ่งคือเหมาะสมกับการขนส่งทางตู้คอนเทนเนอร์

ในบางบริษัทยังผลิตกาแฟคั่ว และกาแฟสำเร็จรูป มีการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม และมีรูปสถานที่ที่สวยงามที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ สปป.ลาว อย่างเช่น พระธาตุหลวง ประตูลอย และวัดพูจำปาสัก เป็นต้น มีการบรรจุขนาดและน้ำหนักที่แตกต่างกัน คือ มีตั้งแต่ 100 กรัม 150 กรัม 250 กรัม 500 กรัม และ 1 กิโลกรัม ส่วนมากกาแฟคั่ว และกาแฟสำเร็จรูปนี้จะขายให้นักท่องเที่ยว โรงแรม และร้านอาหาร

ในด้านขบวนการผลิตกาแฟสำเร็จรูปคือ การนำเอากาแฟดิบ ที่ผ่านขบวนการต่างๆ เช่น การอ้าว การหมัก การล้าง การตาก และอบ ซึ่งเป็นกาแฟที่สะอาดแล้ว ไปทำการผลิตกาแฟสำเร็จรูปในต่างประเทศ หลังจากนั้นจึงนำกาแฟกลับเข้ามาประเทศอีกครั้งเพื่อทำการบรรจุหีบห่อ และจำหน่ายต่อไป

ด้าน การขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ (Outbound Logistic)

ในด้าน Outbound Logistic เป็นกิจกรรมหลักของธุรกิจที่เน้นถึงการจัดเก็บสินค้าก่อนจะจัดส่งไปยังลูกค้า การขนส่ง การดำเนินงานด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่ง ซึ่งในการดำเนินงานของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ทำการจัดส่งกาแฟไปยังประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เช่น ประเทศ เบลเยียม สเปน สวิตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมัน โปรตุเกส อิตาลี สหรัฐอเมริกา โปแลนด์ อังกฤษ ใต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม จีน ญี่ปุ่น และไทย โดยลูกค้าที่สำคัญที่สุด คือ กลุ่มประเทศ อียู (EU) ในการขนส่งสินค้าไปยังประเทศคู่ค้าเป็นการขนส่งโดยทางบก และทางเรือ คือ การขนส่งส่วนมากจะขนส่งโดยทางบกจากโกดังสินค้าที่ตั้งอยู่อำเภอ ปากเซ จังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว มายังชายแดนช่องเม็ก ลาว - ไทย จังหวัดอุบลราชธานี และเปลี่ยนรถจากรถลาวมาเป็นรถไทยเพื่อขนส่งมายังท่าเรือคลองเตย ประเทศไทยเพื่อส่งต่อไปยังประเทศคู่ค้า ค่าใช้จ่ายในการขนส่งประมาณ 42 \$US/ตัน คิด

เป็น 6% ของราคาขายต่อตัน จากประสบการณ์การดำเนินงานในด้านการขนส่งกาแฟของผู้ส่งออก กาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ที่ทำการศึกษาพบว่า

ด้านการจัดเก็บสินค้า การเก็บรักษาสินค้ากาแฟก่อนการจัดจำหน่ายไม่พบปัญหา มากนัก หากมีการตาก การอบตามมาตรฐาน และมีความชื้นที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนมีการจัดทำ บรรจุภัณฑ์สวยงาม ปัญหาที่พบในการจัดเก็บกาแฟ คือ สีของกาแฟจะเปลี่ยนไปเมื่อระยะเวลาเก็บ นานขึ้น จากเมล็ดสีเขียวจะกลายเป็นสีเหลือง ซึ่งจะทำให้ลูกค้าอาจมองได้ว่ามีการเปลี่ยนสินค้าที่ ไม่ใช่ของเดิม หรือ สินค้าที่มีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้ หากต้องการรักษาคุณภาพ ของกาแฟให้มี คุณภาพดี จะต้องตาก และอบให้มีความชื้นตามมาตรฐาน และบรรจุภัณฑ์ที่ดี และไม่ควรถูกเก็บไว้นาน จนเกินไป แต่ยังมีบางโรงงานที่มีระบบการจัดการสินค้าคงคลังที่ไม่มีประสิทธิภาพดีพอ และระบบ การจัดเก็บสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานซึ่งทำให้กาแฟเป็นเชื้อรา เนื่องจากความชื้น

ด้านการขนส่งไปยังท่าเรือ การทำการค้าในปัจจุบันระหว่างผู้ส่งออกกาแฟใน จังหวัดจำปาสัก ประเทศสปป.ลาวกับลูกค้าชาวต่างประเทศจะกระทำในหลายลักษณะแล้วแต่ความ สะดวกของแต่ละบริษัท แต่โดยส่วนใหญ่การทำในลักษณะของการขนส่งแบบ FOB (Free On Board) โดยความรับผิดชอบในการขนส่งจะทำในลักษณะ การค้าแบบ FOB ซึ่งทำให้ภาระของผู้ ส่งออกกาแฟในการดูแลสินค้าสิ้นสุดที่ทำเรือ การขนส่งกาแฟไปยังท่าเรือนี้ผู้ส่งออกกาแฟจะว่าจ้าง บริษัท Shipping ให้ดำเนินการทั้งหมด ซึ่งปริมาณ และคุณภาพของบริษัท Shipping ที่มีอยู่ใน ปัจจุบันถือว่าเพียงพอ และการบริการอยู่ในระดับที่ดี รวมถึงราคาในการให้บริการก็ไม่สูงเกินไป ด้านการติดต่อกับทางราชการของประเทศคู่ค้าจะเป็นหน้าที่ของลูกค้าทั้งหมดทำให้ผู้ส่งออกกาแฟ ไม่พบปัญหาอันเกิดจากการติดต่อกับราชการของประเทศคู่ค้า

ด้าน การตลาด และการขาย (Marketing and Sale)

ในด้านการตลาด และการขาย เนื่องจากในขณะนี้สินค้ากาแฟจากประเทศ สปป.ลาว มีลักษณะความต้องการสินค้าของตลาดมากกว่ากำลังการผลิตที่ผลิตได้ ทำให้ไม่มีการแข่งขัน ทางด้านการตลาดที่รุนแรงหนัก การดำเนินการในด้านการตลาด และการขายประกอบด้วย

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนมากส่งตรงไปยังต่างประเทศเช่น ประเทศ เบลเยียม สเปน สวิตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมัน โปรตุเกส อิตาลี สหรัฐอเมริกา โปแลนด์ อังกฤษ ได้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม จีน ญี่ปุ่น และไทยโดยลูกค้าหลัก คือ กลุ่ม ประเทศ อียู (EU) และส่วนมากจะติดต่อกันทาง E - mail โดยส่งตัวอย่างไปให้แล้วจึงทำสัญญา ร่วมกัน แต่ส่วนมากจะเป็นลูกค้าเก่าที่เคยทำธุรกิจร่วมกันมาแล้วจึงไม่มีปัญหาในด้านนี้เท่าไร และมี

ลูกค้าบางรายได้ส่งตัวแทนมาซื้อด้วยตัวเองกับบริษัท นอกจากนี้ยังมีสองบริษัทของผู้ส่งออก กาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ที่มีตัวแทนจำหน่ายอยู่ต่างประเทศ และมีสำนักงาน สาขาในต่างประเทศได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และฝรั่งเศส และในปัจจุบันนี้ในบางบริษัทผู้ส่งออก กาแฟยังได้ตลาดใหม่คือ ตลาดประเทศรัสเซีย และบรรดาบริษัทผู้ส่งออกกาแฟยังรักษาลูกค้าเดิมไว้ โดยผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพมาตรฐานสากล และตรงตามความต้องการของลูกค้า และจัดส่งตาม เวลาที่ลูกค้าต้องการ

ด้านตราสินค้า

เนื่องจากสินค้ากาแฟผลิตมาจากหลายแหล่ง ซึ่งคุณภาพของกาแฟในแต่ละแหล่ง ผลิตก็แตกต่างกันตามกรรมวิธี ดินที่ต่างกันและการควบคุมสภาพ นอกจากนี้ลูกค้ายังให้ความสำคัญ กับระดับคุณภาพ โดยจะยอมซื้อสินค้าที่มีราคาสูงกว่าเล็กน้อยหากมั่นใจว่าสินค้านั้นมีคุณภาพดีกว่า ทำให้เกิดการลอกเลียนแบบแหล่งที่ผลิตสินค้า โดยเฉพาะบรรจุกัญท์ ซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ของสินค้า กาแฟบางสถานที่ที่ผลิตกาแฟที่ได้คุณภาพดีในสายตาของลูกค้าย้ายแหล่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาขาย และการยอมรับสินค้าของตลาด

ด้านการกำหนดราคา

ใช้การกำหนดราคาโดยตั้งราคาตามราคา FOB ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย โดยอิง ตามราคาตลาดโลกเป็นหลัก โดยเฉพาะราคาตลาดลอนดอน ราคาจะขึ้น หรือ ลง อิงตามความ ต้องการของตลาดเช่น บางครั้งราคา FOB ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย จะเท่ากับราคาตลาดโลก และ บางครั้งก็ลดลงแต่ 5% - 15% /ตัน ของราคาตลาดโลก

การตัดราคากันระหว่างผู้ขายจะมีไม่มากในสินค้ากาแฟเนื่องจากเป็นภาวะที่ความต้องการสูงกว่าความสามารถในการผลิต แต่ในปีที่มีผลผลิตกาแฟออกสู่ตลาดมากๆ การแข่งขัน ทางด้านราคาจะสูงขึ้น นอกจากนี้การประสานงานกันระหว่างกลุ่มผู้ส่งออกกาแฟ หรือ สมาคมผู้ ส่งออก กาแฟทำได้ค่อนข้างน้อย และทำได้แต่เพียงรู้ปริมาณการส่งออก และราคาขายของแต่ละราย ยังไม่มีการควบคุม หรือ มาตรการในด้านการป้องกันการขายตัดราคากัน

การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

ผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาวจะทำการค้ากับลูกค้าเก่าซึ่งเป็นลูกค้าที่ทำการค้าขายกันมาเป็นระยะเวลานาน แต่ก็มีลูกค้าใหม่ บ้าง ซึ่งการติดต่อจะเป็นใน ลักษณะที่ลูกค้าจะเป็นผู้เข้ามาติดต่อ และลูกค้ารายใหม่จะถูกแนะนำโดยลูกค้าเก่า และบางบริษัท ผู้ส่งออกกาแฟได้ไปออกงานแสดงสินค้าทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น งานแสดงผลผลิตภัณฑ์กาแฟ ที่ประเทศ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี และสิงคโปร์ เป็นต้น เพื่อหาลูกค้าใหม่ และบางบริษัทยังมีการ โฆษณาสินค้าทาง เว็บไซต์ (Web site) จัดพิมพ์หนังสือ วารสาร แผ่นพับ และสื่ออื่นๆ โดยภาครัฐที่

ให้การช่วยเหลือในการโฆษณาทางอินเทอร์เน็ต (Internet) และหาลูกค้าใหม่ให้ เช่น ศูนย์ส่งเสริมการส่งออก สภาการค้า อุตสาหกรรมแห่งชาติ และสมาคมผู้ส่งออกกาแฟลาว

ด้าน การบริการ (Service)

ในด้านการบริการหลังการขายสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ที่ทำการศึกษาไม่พบปัญหาเนื่องจาก ธุรกิจส่งออกกาแฟมีลักษณะการค้าขายเป็นแบบ FOB กรุงเทพฯ ที่ทำเรือคลองเตย ให้กับลูกค้า ส่วนมากไม่มีการบริการหลังการขายแก่ลูกค้า อีกประการหนึ่งลูกค้าได้ส่งตัวแทนจากบริษัทมาซื้อด้วยตนเองในลักษณะการซื้อแบบ FOB โดยบริษัทผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาวได้ว่าจ้างบริษัท Shipping ของประเทศไทยในการรับประกันในการขนส่ง จากชายแดน ลาว -ไทย ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ถึงกรุงเทพฯ ที่ท่าเรือคลองเตย

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านกิจกรรมหลัก (Primary Activities)

จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปปัญหา และอุปสรรคด้านกิจกรรมหลัก (Primary Activities) ได้กำหนดในตารางที่ 5-1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 – 1 แสดงปัญหาและอุปสรรคของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ด้านกิจกรรมหลัก (Primary Activities) ของตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model)

กิจกรรมหลัก	ปัญหาและอุปสรรค
การขนส่งขาเข้า (Inbound Logistic)	<p>การจัดการกาแฟ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.การขนส่งไม่พบปัญหา 2.การตรวจรับและคัดแยกพบปัญหาและอุปสรรคในการคัดแยกสิ่งปลอมปนโดยเฉพาะที่ซื้อจากผู้ผลิตรายย่อย ทำได้ยากเพราะผลผลิตมีจำนวนมาก และต้องได้คัดแยกโดยแรงงานคนในการคัดแยก หิน กิ่งไม้ ใบ ไม้ และผลกาแฟที่เสียหรือไม่ได้คุณภาพออกต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และใช้เวลานาน 3.การจัดการกาแฟที่รับซื้อจากผู้ผลิตรายย่อยความชื้นของกาแฟไม่ได้มาตรฐาน

ตารางที่ 5-1 แสดงปัญหาและอุปสรรคของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว
ด้านกิจกรรมหลัก (Primary Activities) ของตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model)(ต่อ)

กิจกรรมหลัก	ปัญหา และอุปสรรค
การปฏิบัติการ (Operation)	<p>1.การจัดเตรียมวัตถุดิบในการตาก อบ และการจัดการแผนการผลิตพบปัญหาการอบกาแฟ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ราคาน้ำมันที่แพงขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบัน ราคาน้ำมันมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต - ราคาถ่านหินที่แพงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต - ราคาไฟฟ้าที่แพงขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบัน ราคาไฟฟ้ามียังมีแนวโน้มสูง <p>2. ไฟฟ้าดับบ่อย</p> <p>3. เครื่องจักร อุปกรณ์ และการบำรุงรักษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เครื่องจักร อุปกรณ์ ต่างๆ มีราคาแพงและขาดความรู้ในการบำรุงรักษา - ขาดแคลนอะไหล่ในการซ่อมแซม และบำรุงรักษาต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ใช้เวลานาน และมีราคาแพง <p>4. การตรวจสอบคุณภาพ ไม่พบปัญหา</p> <p>5. การบรรจุหีบห่อ ในการส่งกาแฟดิบ ที่ใส่กระสอบ 60 กิโลกรัม/ กระสอบ ไม่พบปัญหา แต่จะพบปัญหาในกาแฟคั่ว และกาแฟสำเร็จรูปเพราะต้นทุนในการบรรจุหีบห่อเพิ่มขึ้นและมีราคาสูง เนื่องจากมีหลายขนาดที่ต่างกัน เช่น ขนาด 100 กรัม 150 กรัม 250 กรัม 500 กรัม และ 1 กิโลกรัม</p> <p>6. กาแฟสำเร็จรูปต้องเอาวัตถุดิบไปทำที่ต่างประเทศ แล้วจึงนำกลับเข้ามา ทำให้ใช้เวลานาน และมีค่าใช้จ่ายสูง</p> <p>7. การขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูการผลิต</p>

ตารางที่ 5 – 1 แสดงปัญหา และอุปสรรคของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจันทบุรี ประเทศ สปป.ลาว
ด้านกิจกรรมหลัก (Primary Activities) ของตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model) (ต่อ)

กิจกรรมหลัก	ปัญหา และอุปสรรค
การขนส่งสินค้าไปยัง ผู้ซื้อ (Outbound Logistic)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดเก็บสินค้า <ul style="list-style-type: none"> - สีของกาแฟเปลี่ยนแปลงหากเก็บไว้นาน - กาแฟเป็นเชื้อราเนื่องจากความชื้น - ระบบการจัดการสินค้าคงคลังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ 2. การขนส่ง พบปัญหาในการขนส่งระหว่างเขตชายแดนในช่วงที่เปลี่ยนรถจากรถลาวมาเป็นรถไทยเพราะการเปลี่ยนรถกันที่โล่งไม่มีระบบการเปลี่ยนถ่ายที่ดี ส่วนมากจะมีปัญหาในฤดูฝน เมื่อกาแฟถูกฝน แล้วจะทำให้กาแฟเสียหาย 3. การขนส่งจากชายแดนไทยไปยังท่าเรือคลองเตยไม่พบปัญหาเนื่องจากเป็นการขนส่งแบบ FOB และได้ว่าจ้างบริษัท Shipping ในการขนส่ง และบริษัท Shipping ได้มีการรับประกันด้านความเสียหายในการขนส่ง
การตลาดและการขาย (Marketing and Sale)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่องทางการจัดจำหน่ายช่องทางการจัดจำหน่ายไม่พบปัญหาเนื่องจากมีลูกค้าเก่าอยู่แล้ว และส่วนมากลูกค้าส่งตัวแทนมาซื้อด้วยตัวเอง 2. ตราสินค้ามีการปลอมแปลงสินค้าจากแหล่งที่ผลิต 3. การกำหนดราคาตาม FOB โดยอิงตามราคาตลาดโลกเป็นหลัก ซึ่งบางครั้งจะเท่ากับตลาดโลก และบางครั้งจะลดลงตั้งแต่ 5% -15% และยังมีกรณีการตัดราคาระหว่างผู้ส่งออก 4. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ บริษัทผู้ส่งออกกาแฟส่วนมากไม่มีงบประมาณในการทำโฆษณา และไปจัดงานแสดงสินค้าที่ต่างประเทศ ส่วนมากภาครัฐจะช่วยในด้านนี้
การบริการ(Service)	ไม่พบปัญหาเนื่องจากไม่มีการให้บริการหลังการขาย

5.2 ด้านกิจกรรมสนับสนุนของผู้ส่งออกกาแฟ (Support Activities)

5.2.1 การดำเนินธุรกิจด้านกิจกรรมสนับสนุนของผู้ส่งออกกาแฟ (Support Activities)

ด้าน โครงสร้างพื้นฐานของบริษัท(Firm Infrastructure)

กิจกรรมสนับสนุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เป็นกิจกรรมบริหารงานโดยทั่วไปขององค์กร เช่น การวางแผน การบัญชี และการเงิน รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทางด้านกฎหมาย หรือ กฎระเบียบของราชการ โดยการจัดการในองค์กรผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจันทบุรี ประเทศ สปป.ลาว ที่ได้ทำการศึกษา พบว่า มีการจัดองค์กรในหลาย ลักษณะ โดยมีทั้งในแบบการจัดองค์กรแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มักจะเป็นคนในครอบครัว และญาติใกล้ชิด ส่วนใหญ่จะทำด้วยเจ้าของบริษัทเอง เช่น การบริหารผลิต การเงิน บัญชี การซื้อผลผลิตกาแฟจากผู้ผลิตรายย่อย และการขออนุญาตในการส่งออก และมีเพียง 1 รายที่สามารถจัดองค์กรได้ตามระบบของสากล กลยุทธ์ส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการจะเน้นในด้านการรักษาระดับคุณภาพให้อยู่ในขั้นดี และพยายามลดต้นทุนเพื่อให้สามารถแข่งขันทางด้านราคาได้กับผู้ผลิตรายอื่นๆ โดยการดำเนินงานของผู้ประกอบการพบในการบริหารจัดการในด้าน Firm Infrastructure ประกอบด้วย

กฎ ระเบียบ การดำเนินงานของราชการ และชุมชน ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อการส่งออกปัญหาหลัก ๆ ที่ผู้ประกอบการพบเมื่อมีการติดต่อกับราชการคือ

1. การดำเนินงานในการออกเอกสารการส่งออกกาแฟมีความล่าช้า ต้องผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ถึง 7 แห่ง เช่น เกษตร จังหวัดจันทบุรี องค์กรวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม จังหวัด พานิชย์จังหวัด สุลทการจังหวัด คมนาคมจังหวัด สมาคมผู้ส่งออกกาแฟลาว และตำรวจ ประจำด่านส่งออก นอกนั้นยังพบอุปสรรคในการเซ็นเอกสารของแต่ละแห่งเพราะบางแห่งมีเจ้าหน้าที่ ที่มีอำนาจ ในการเซ็นเอกสารเพียงคนเดียว ถ้ามีประชุม หรือ ติดธุระก็ไม่ได้เซ็นเอกสาร และยังมีบางหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระยะเวลาในการตรวจสอบคุณภาพ หรือ การเจ็ปนต่าง ๆ จะใช้เวลานานในการตรวจสอบ และมีหน่วยราชการที่สามารถดำเนินการตรวจสอบสารตกค้าง หรือตรวจตัวอย่างสินค้า จำนวนน้อยเกินไปซึ่งไม่สามารถรองรับกับสถานการณ์ทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างจะสูงเกินไปในด้านค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพราะใน 7 แห่งที่ผ่านเอกสารต้องเสียค่าธรรมเนียมทั้งหมดที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน หากมีการลดค่าใช้จ่ายในบางหน่วยงานที่มีค่าใช้จ่ายสูงเกินไปลง จะเป็นสิ่งที่ดีต่อการดำเนินธุรกิจ

3. ความซ้ำซ้อนของหน่วยราชการที่ต้องทำการติดต่อในการดำเนินงาน โดยพบว่าในการดำเนินงานจะต้องติดต่อกับหน่วยราชการหลาย ๆ หน่วยงานเพื่อขออนุญาตในเรื่องการส่งออก

4. ชุมชนและแหล่งที่ตั้ง ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ที่ได้ทำการศึกษา บางส่วนตั้งโรงงานอยู่ในเขตชุมชนใกล้แหล่งวัตถุดิบ ซึ่งไม่ได้อยู่ใน เขตอุตสาหกรรมพบว่าไม่ปัญหาในด้านมุมมองของคนในชุมชนต่อการดำเนินธุรกิจ และส่วนมาก จะตั้งโรงงานที่ห่างจากชุมชน

การบริหารงานด้านนโยบายคุณภาพ ในการบริหารงานด้านคุณภาพ ลักษณะการ ควบคุมคุณภาพส่วนใหญ่เป็นลักษณะการสุ่มตรวจคุณภาพของกาแฟ มีการคัดแยกขนาด และ สิ่งเจือปนต่าง ๆ รวมทั้งผลที่เสียหาย เพื่อป้องกันความเสียหาย ซึ่งปัญหาในการดำเนินการด้านนี้ได้ กล่าวไว้แล้วในเรื่องปัญหาของการตรวจรับสินค้า ในส่วนของการผลิตในบางบริษัทนาระบบการ บริหารคุณภาพที่เป็นที่ยอมรับมาปฏิบัติ เช่น ระบบ HACCP ซึ่งเกิดจากความต้องการของลูกค้า บางส่วนที่ต้องการให้บริษัทผู้ส่งออกกาแฟผ่านการรับรองคุณภาพเหล่านี้ พร้อมกันนี้รัฐบาลยังให้ การส่งเสริมด้านความรู้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามในการนำระบบเหล่านี้มาปฏิบัติในบริษัทของผู้ ส่งออกกาแฟ ยังพบปัญหาในการดำเนินงานดังนี้

1. ปัญหาด้านการยอมรับในการเปลี่ยนระบบการจัดการของคนในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่มีอายุการทำงานยาวนาน คู่แข่งกับระบบการทำงานแบบดั้งเดิมและ ไม่ ยอมรับระเบียบและวิธีการทำงานแบบใหม่ เนื่องจากคิดว่าการทำงานแบบเก่าคืออยู่แล้ว การนำ ระบบบริหารด้านคุณภาพมาใช้จะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับตนเอง
2. การขาดความรู้ความเข้าใจของคนในองค์กร เนื่องจากระบบการบริหารจัดการ คุณภาพเป็นเรื่องใหม่ในธุรกิจการส่งออกกาแฟทำให้บุคลากรในองค์กรที่มีความรู้ความเข้าใจใน ระบบการบริหารจัดการคุณภาพยังมีน้อย นอกจากนี้ระดับความรู้ของพนักงานที่ทำงานอยู่ใน โรงงานกาแฟของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศสปป.ลาว ส่วนใหญ่มีความรู้และ การศึกษาเป็นชาวบ้านในพื้นที่ยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้การตอบรับและการทำความเข้าใจในระบบการบริหารคุณภาพยังทำได้ยาก
3. ทุนในการปรับโครงสร้างของกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับระบบในการ บริหารจัดการคุณภาพ เนื่องมาจากกระบวนการผลิตที่มีมาก่อนหน้าการเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพยังขาดประสิทธิภาพ และไม่สอดคล้องและสนับสนุนต่อการเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการ คุณภาพอย่าง HACCP ทำให้ต้องมีการลงทุนเพิ่มในส่วนของกระบวนการผลิตซึ่งต้องใช้ทุนสูง
4. การขาดความตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบ และขาดความกระตือรือร้นของ พนักงาน ซึ่งโดยปกติพนักงานที่เป็นแรงงานในท้องถิ่นจะทำงาน โดยขาดความตระหนักถึงความ รับผิดชอบต่อคุณภาพ และยังไม่เห็นความสำคัญของคุณภาพมากนัก ทำให้เป็นการยากที่จะ นำเอาระบบบริหารและจัดการด้านคุณภาพมาใช้

การบริหารงานด้านการเงิน เนื่องจากการส่งออกกาแฟจะเป็นในลักษณะที่ต้องส่งของให้กับลูกค้าก่อน และมีการชำระเงินในภายหลัง และมูลค่าการซื้อขายในแต่ละครั้งอยู่ในวงเงินสูง ทำให้ต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนและดำเนินการจำนวนมาก ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะระดมทุนโดยเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าของและหนีสินระยะสั้นจากธนาคารส่งเสริมการเกษตรเพื่อเพิ่มสภาพคล่อง โดยผู้ประกอบการให้มุมมองว่า ในปัจจุบันการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารส่งเสริมการเกษตรมีการมองหลักการมากขึ้น เน้นความเป็นไปได้ของโครงการและมีการให้บริการที่ดีเข้ามาช่วยลูกค้าในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำซึ่งเอื้อต่อการลงทุน

1. การทำธุรกิจการส่งออกกาแฟเป็นการทำธุรกิจลักษณะที่คู่ค้ามีการเปิด L/C (Letter of Credit) เนื่องจากมีความสะดวก และมีการรับประกันความเสี่ยงของทุกฝ่าย
2. ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน เนื่องจากการทำการค้าส่วนใหญ่มีการตกลงซื้อขายกันเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากมีความสะดวกในการซื้อขายแลกเปลี่ยน แต่ผลที่ตามมาจากการใช้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐในการซื้อขายก็คือ ผลกระทบจากการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐต่อเงินกีบลาว เนื่องจากวันที่ทำการตกลงซื้อขายและวันที่มีการชำระเงินเป็นคนละวัน หรืออาจจะต่างกันเป็นสัปดาห์ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟเกิดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากอัตราแลกเปลี่ยน แม้ว่าในฤดูกาลผลิตที่ผ่านมาผู้ประกอบการจะไม่ได้รับผลกระทบในลักษณะนี้มากนักก็ตาม

การจัดการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณเทศ ในการดำเนินการผลิตและส่งออกกาแฟ ของผู้ประกอบการในจังหวัดจำปาสัก ประเทศสปป.ลาวโดยส่วนมากจะมีการใช้สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่รัฐมีการจัดเตรียมให้ โดยสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การคัดแยก การบรรจุผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการขนส่ง โดยปัญหาที่ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสักประเทศสปป.ลาวประสบอันเกิดจากสาธารณูปโภคและสาธารณเทศประกอบด้วย

1. ไฟฟ้ายังไม่ได้ขยายไปถึงสถานที่ทำการผลิตกาแฟต้องใช้เครื่องปั่นไฟแทนซึ่งมีความยากในการดำเนินธุรกิจ
2. ไฟฟ้าดับบ่อยในบางพื้นที่ เนื่องจากผู้ประกอบการส่งออกกาแฟส่วนใหญ่มีการผลิตกาแฟด้วยตนเอง โดยมีเครื่องจักรอ้าว สีและคัดเกรด อบ และคั่วในแต่บริษัท ทำให้ต้องใช้ไฟฟ้าในการเดินเครื่องจักร และในบางพื้นที่บางเขตซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างชนบท และอยู่ส่วนปลายของการส่งแรงดันไฟฟ้าจะพบปัญหาไฟฟ้าดับบ่อย และจะพบปัญหาการดับของไฟฟ้าบ่อยมากในช่วงของฤดูกาลการเก็บเกี่ยวกาแฟ ซึ่งส่งผลทำให้คนงานว่างงานต้องมีการสตาร์ทเครื่องใหม่ซึ่งจะส่งผลต่อค่าไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผลผลิตเสียหาย และตารางการผลิตคลาดเคลื่อนไป

3. ค่าไฟฟ้าแพง ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป. ลาวส่วนใหญ่จะตั้งในรูปแบบของโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับการผลิตในช่วงฤดูการผลิตกาแฟมีการเดินเครื่องจักรตลอด ทำให้ทางโรงงานต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าไฟฟ้าในอัตราที่สูงมากขึ้น

4. ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการและผู้ประกอบการ ในบางพื้นที่ที่คาบเกี่ยวระหว่างความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ เช่น เขตรอยต่อระหว่างอำเภอจะพบปัญหาการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่รับผิดชอบพื้นที่กับผู้ประกอบการ โดยในบางครั้งการขาดการประสานงานที่ดีอาจทำให้เกิดความเสียหาย เช่น ไฟฟ้าดับอันเกิดจากการดำเนินงานของการไฟฟ้าซึ่งมีแผนงานอยู่แล้วแต่ไม่ได้มีการแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบ ทำให้เกิดความเสียหายในการผลิตหรือแม้แต่คนว่างงาน ไม่มีงานทำ

5. ราคาอุปกรณ์ด้านสารสนเทศยังมีราคาแพง อันเนื่องมาจากการกำหนดภาษีที่อาจจะแพงเกินไปสำหรับอุปกรณ์สารสนเทศ ทำให้โอกาสที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรเป็นไปได้น้อย

6. บุคลากรที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรมีน้อยทำให้การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

7. ค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจทาง Website หรือ E-commerce ยังอยู่ในอัตราสูง ถ้าเป็นการเช่าพื้นที่ของเอกชนทำให้ผู้ประกอบการไม่กล้าลงทุนมากนักในการทำธุรกิจบนเครือข่าย Internet นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังขาดความรู้ที่เพียงพอในการทำธุรกิจบน Internet

ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)

ในการดำเนินงานด้านการส่งออกกาแฟของผู้ประกอบการในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว ในปัจจุบันทุกขั้นตอนของการตรวจรับ คัดแยก การผลิต การบรรจุ หรือแม้แต่การขนย้ายจะใช้แรงงานจากคนเป็นสำคัญ ทำให้การบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นอีกส่วนงานที่มีความสำคัญมาก โดยการจ้างแรงงานจะมีการว่าจ้างใน 2 ลักษณะคือพนักงานประจำ และพนักงานชั่วคราว ซึ่งจะว่าจ้างเข้ามาเสริมกำลังการผลิตในช่วงฤดูกาลการผลิตกาแฟ โดยผู้ประกอบการจะให้สวัสดิการต่าง ๆ พอสมควร อาทิ ให้ที่พักอยู่ในโรงงาน หน้ากากกันฝุ่น การปฐมพยาบาลในกรณีบาดเจ็บเล็กน้อย ปัญหาที่ผู้ประกอบการธุรกิจการส่งออกกาแฟในจังหวัดจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว พบในการดำเนินการประกอบคือ

การสรรหาและการจ้างงาน

1. ปริมาณแรงงานในพื้นที่ไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากในฤดูกาลการผลิตแรงงานจะหลั่งไหลเข้าสู่ภาคการเกษตร ซึ่งใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งแรงงานในพื้นที่

ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรอยู่แล้ว ทำให้เกิดปัญหาแรงงานในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการผลิตกาแฟซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมากเช่นเดียวกัน ทำให้ต้องมีการว่าจ้างแรงงานจากแหล่งอื่น ผลจากการขาดแคลนแรงงานในการผลิตนี้เอง ทำให้ผู้ผลิตต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานในอัตราที่สูงขึ้นหรืออย่างน้อยที่สุดก็เท่ากับอัตราค่าแรงขั้นต่ำ และต้องมีการจ้างงานในลักษณะล่วงเวลา ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

2. คุณภาพของแรงงานที่ใช้ในการผลิตกาแฟ แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มาจากเกษตรกรในพื้นที่หรือเป็นแรงงานที่มาจากต่างจังหวัด มีอายุระหว่าง 18-55 ปี ซึ่งผู้ประกอบการพบว่าแรงงานที่มีอายุค่อนข้างมาก จะมีความผิดพลาดในการทำงานมากกว่า เช่น การคัดแยกเกรดกาแฟผิดพลาดเป็นต้น นอกจากนี้การเรียนรู้ในแรงงานกลุ่มนี้ยังช้ากว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย

การฝึกอบรม

1. ในกลุ่มพนักงานประจำเป็นพนักงานที่มีความรู้และมีการส่งออกไปฝึกอบรมกับสถาบันภายนอกบ้างเป็นครั้งคราว แต่การนำเอาความรู้กลับมาปฏิบัติยังไม่ดีเท่าที่ควร

2. กลุ่มพนักงานชั่วคราวซึ่งถูกว่าจ้างในช่วงฤดูกาลการผลิตจะถูกฝึกสอนในส่วนของวิธีการปฏิบัติงาน พบว่าแรงงานหญิงสามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่าแรงงานชาย แต่เนื่องจากระดับการศึกษาพื้นฐานค่อนข้างต่ำ ทำให้พนักงานกลุ่มนี้เรียนรู้ในเรื่องระบบการควบคุมคุณภาพได้ช้า

การบริหารค่าจ้างและสวัสดิการ

ในการจ้างแรงงานต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างงานค่อนข้างสูงเนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในฤดูกาลการผลิต มีการให้สวัสดิการแก่พนักงานบ้างในลักษณะการให้ที่อยู่อาศัยในฤดูกาลการผลิตแก่แรงงานที่มาจากท้องถิ่นอื่น ให้การรักษาพยาบาลในกรณีเจ็บป่วยเล็กน้อย โดยการบริหารจัดการด้านค่าจ้างและสวัสดิการไม่ประสบปัญหาในการดำเนินการ

แรงงานสัมพันธ์

ในช่วงฤดูกาลการผลิตจำเป็นต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมากทำให้ในการทำงานอาจเกิดกรณีพิพาทระหว่างพนักงานขึ้นบ้างแต่ไม่พบมากมายนัก โดยกรณีพิพาทส่วนใหญ่เกิดจากการแข่งขันกันในการทำงาน เรื่องคุณภาพของงาน และความไม่ยุติธรรมของหัวหน้างาน โดยพนักงานที่เป็นเพศหญิงจะมีปัญหาการเกิดกรณีพิพาทมากกว่าเพศชาย ซึ่งโดยทั่วไปเจ้าของกิจการจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับกรณีพิพาทระหว่างพนักงานมากนักจะมีผู้ประกอบการน้อยรายที่พยายามจะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาลำนี้จริงจัง

ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development)

ในการประกอบธุรกิจการส่งออกกาแฟในปัจจุบันนี้ มีการใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ซึ่งสะดวกต่อการใช้งาน และการบำรุงรักษาด้วยตนเอง ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการดำเนินการมากนัก ไม่ว่าจะเป็นในด้านการผลิตหรือในการบริหารและการจัดการอื่น เนื่องจากต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูง ประกอบกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กรยังไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้เทคโนโลยีที่สูงมากนัก ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟในปัจจุบันไม่มีการลงทุนในด้านการพัฒนาและวิจัย ทำให้ไม่พบปัญหาในการดำเนินการ โดยเทคโนโลยีและข้อมูลการวิจัย ต่าง ๆ ผู้ส่งออกกาแฟจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานราชการ

ด้านการจัดหาวัตถุดิบ (Procurement)

ในด้านการจัดซื้อโดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะจัดให้มีเจ้าหน้าที่เฉพาะรับผิดชอบในการติดต่อประสานงานในด้านการจัดซื้อ คุณภาพการให้บริการและสินค้าของผู้ส่งมอบโดยภาพรวมจัดว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจสำหรับผู้ประกอบการ และจำนวนผู้ส่งมอบก็ถือว่าเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามในการดำเนินการของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกกาแฟในจังหวัดจันทบุรี ประเทศสปป.ลาว ในด้านการจัดซื้อก็ยังประสบปัญหาบ้างแม้จะไม่มากนัก ซึ่งปัญหาที่ผู้ประกอบการพบเป็นดังนี้คือ

ด้านคุณภาพของผู้ส่งมอบ

1. คุณภาพของกาแฟที่รับซื้อจากผู้ผลิตรายย่อย เนื่องจากผู้ส่งออกกาแฟจะดำเนินธุรกิจในลักษณะที่มีการผลิตกาแฟเอง และมีการจัดซื้อกาแฟจากผู้ผลิตรายย่อย จากการศึกษาพบว่า ผู้ส่งออกกาแฟส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตเอง และพบปัญหาด้านการผลิตไม่มากนัก แต่จะพบปัญหาคุณภาพของกาแฟที่รับซื้อจากผู้ผลิตรายย่อยบางราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตรายใหม่ ๆ คุณภาพของกาแฟจะยังไม่ดี ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ในการทำการผลิต และการเก็บผลกาแฟอย่างเร่งรีบมีทั้งผลสุกและไม่สุกปนกันไปด้วยทำให้คุณภาพของกาแฟต่ำ และอีกทั้งการตากของผู้ผลิตรายย่อยเป็นการตากกาแฟในลักษณะคละเกรด ทำให้การควบคุมการผลิต และการควบคุมคุณภาพทำได้ค่อนข้างยาก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความน่าเชื่อถือในคุณภาพของสินค้า

2. การให้บริการหลังการขายของเครื่องจักรอีวี่ เครื่องจักรตีและคัดเกรด เครื่องจักรอบ และเครื่องจักรแก้วไม่ดี ผู้ผลิตเครื่องจักรจะขายเครื่องจักรดังกล่าวให้กับผู้ผลิตกาแฟในลักษณะการขายขาดโดยไม่มีการบริการหรือช่วยเหลือเครื่องจักรอุปกรณ์ ซึ่งหากเกิดปัญหาผู้ผลิตกาแฟจะต้องนำเครื่องจักรไปให้ผู้ขายช่วยตรวจสอบ หรือจ้างช่างจากโรงงานที่ผลิตเครื่องจักรมาตรวจสอบ ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง และเสียเวลานานในการดำเนินงาน

การสรรหาผู้ส่งมอบ

ในการจัดการด้านการสรรหาสินค้าและบริการบางประเภทเพื่อสนับสนุนในการดำเนินการของกิจกรรมหลักยังประสบปัญหาการขาดแคลนผู้ส่งมอบสินค้าและบริการบางประเภทซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. บริการบำรุงรักษาหรือตรวจสอบเครื่องจักรในจังหวัดจำปาสักยังขาดหน่วยงานและผู้ให้บริการที่มีความสามารถ ซึ่งทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากนครหลวงเวียงจันทน์ หรือ จากประเทศผู้ผลิตเครื่องจักรมาทำการซ่อมบำรุง นอกจากนี้ยังใช้เวลานานในการซ่อมบำรุงอีกด้วย
2. ผู้ส่งมอบบรรจุภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูปอยู่ในประเทศยังมีราคาในการจัดจำหน่ายที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟต้องสั่งซื้อบรรจุภัณฑ์จากต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่คล่องตัวในการติดต่อและแก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้นและทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการจัดเก็บ สต็อกของบรรจุภัณฑ์เหล่านี้
3. การขนส่งที่ว่าจ้างบริษัทชิปปิ้ง (Shipping) พบว่าบริษัท ชิปปิ้ง ที่ดำเนินการให้ทั้งหมด ที่มีอยู่ในปัจจุบันถือว่ามีความเพียงพอ และการบริการมีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี รวมถึงราคาในการให้บริการก็ไม่สูงเกินไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

5.2.2 ปัญหา และอุปสรรคด้านกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities)

จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปปัญหา และอุปสรรคด้านกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) ได้กำหนดในตารางที่ 5-2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5-2 แสดงปัญหาและอุปสรรคของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจันทบุรี ประเทศสปป.ลาว ด้านกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) ของตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model)

กิจกรรมสนับสนุน	ปัญหาและอุปสรรค
โครงสร้างพื้นฐานของบริษัท (Firm Infrastructure)	<ol style="list-style-type: none"> 1. กฎ ระเบียบ การดำเนินงานของราชการและชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - การตรวจสอบตัวอย่างสินค้าใช้เวลานาน - ค่าใช้จ่าย และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ก่อนการส่งออกสูงเกินไป - หน่วยงานที่ต้องติดต่อทำงานมีมากเกินไป 2. การบริหารงานด้านนโยบายคุณภาพ <ul style="list-style-type: none"> - บุคลากรไม่ยอมรับการนำเอาระบบ HACCP มาใช้ - บุคลากรขาดความรู้ในเรื่องระบบคุณภาพ - เงินลงทุนในการนำระบบคุณภาพ HACCP มาใช้สูง - พนักงานขาดความตระหนักในความรับผิดชอบด้านคุณภาพ 3. การบริหารงานด้านการเงิน <ul style="list-style-type: none"> - มีต้นทุนสูง ในการดำเนินการเพราะต้องได้ส่งสินค้าไปให้ลูกค้าก่อนได้รับเงิน - ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน เนื่องจากการทำการค้าส่วนใหญ่มีการตกลงซื้อขายกันเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ เพราะความสะดวกในการซื้อขายแลกเปลี่ยน แต่ผลที่ตามมาจากการใช้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐในการซื้อขายก็คือผลกระทบจากการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐต่อเงินกีบลาว เนื่องจากวันที่ทำการตกลงซื้อขายและวันที่มีการชำระเงินเป็นคนละวัน หรืออาจจะต่างกันเป็นสัปดาห์ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกกาแฟเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากอัตราแลกเปลี่ยน

ตารางที่ 5-2 แสดงปัญหาและอุปสรรคของผู้ส่งออกกาแฟในจังหวัดจันทบุรี ประเทศสปป.ลาว
ด้านกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) ของตัวแบบลูกโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain Model) (ต่อ)

กิจกรรมสนับสนุน	ปัญหาและอุปสรรค
โครงสร้างพื้นฐานของ บริษัท (Firm Infrastructure) (ต่อ)	<p>4. การจัดการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไฟฟ้าดับบ่อยในบางพื้นที่ - ค่าไฟฟ้าแพง - ขาดการประสานงานระหว่างราชการกับผู้ส่งออกในการจดให้บริการกระแสไฟฟ้า - อุปกรณ์ด้านสาธารณเทศมีราคาแพง - บุคลากรขาดความรู้ในด้านสาธารณเทศ - การทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เสียค่าใช้จ่ายสูง
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)	<p>1. การสรรหาและการจ้างงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปริมาณแรงงานไม่เพียงพอในฤดูกาลผลิต - แรงงานสูงอายุมักมีความผิดพลาดในการทำงานสูง <p>2. การฝึกอบรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - พนักงานประจำนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาใช้น้อย - พนักงานชั่วคราวเรียนรู้ยากในเรื่องระบบคุณภาพ <p>3. การบริหารค่าจ้างและสวัสดิการ ไม่พบปัญหา</p> <p>4. แรงงานสัมพันธ์ พบปัญหาการพิพาทกันระหว่างแรงงานอื่นเนื่องมาจากการไม่พอใจการทำงานของผู้ควบคุมงาน</p>
การพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development)	ไม่พบปัญหาเนื่องจากผู้ส่งออกกาแฟไม่มีการลงทุนและดำเนินการในด้าน Technology Development
การจัดหาวัตถุดิบ (Procurement)	<p>1. คุณภาพของผู้ส่งมอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กาแฟที่รับซื้อจากผู้ผลิตกาแฟรายย่อยบางรายยังมีคุณภาพไม่ดี - การให้บริการหลังการขายของผู้ส่งมอบเครื่องจักรไม่ดี <p>2. การสรรหาผู้ส่งมอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีผู้ส่งมอบในด้านการซ่อมบำรุงของเครื่องจักร - บรรจุภัณฑ์ในประเทศมีราคาแพง(เฉพาะกาแฟสำเร็จรูปที่จำหน่ายในประเทศ) - การขนส่งที่ล่าช้าบริษัทหีบปิ้ง ไม่พบปัญหาในด้านนี้